

ΟΙ ΚΑΜΟΥΖΕΛΕΣ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

Καμουζέλες ονομάζουμε τους μασκαρεμένους, οι οποίοι παλιότερα συνήθιζαν να βάφουν τα πρόσωπά τους μαύρα με κάρβουνα, ενώ σκεπάζονταν με κουβέρτες και γυρνούσαν στους δρόμους των χωριών διασκεδάζοντας τους κατοίκους. Το έθιμο αυτό συνεχίζεται ακόμα σε κάποια νησιά της Δωδεκανήσου.

Ωστόσο, το έθιμο αυτό ξεχωρίζει στο χωριό της Ρόδου, Αρχάγγελο, όπου κατά την διάρκεια της Καθαράς Δευτέρας, όλοι οι κάτοικοι, αλλά και οι επισκέπτες του χωριού είναι υποχρεωμένοι να βάφουν τα πρόσωπά τους μαύρα. Τώρα, βέβαια, το βάψιμο του προσώπου γίνεται με σύγχρονα μέσα.

Μάλιστα, παλιότερα, μέρος του εορτασμού αυτού αποτελούσαν και τα “μουζώματα”. Σύμφωνα με το έθιμο αυτό οι κάτοικοι μασκαρεύονταν με προβιές από πρόβατα.

ΟΙ ΚΑΜΟΥΖΕΛΕΣ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

Ο όρος της καμουζέλας χρησιμοποιείται, επίσης, για να δηλώσει και τα δρώμενα της Αποκριάς που διαφέρουν από χωριό σε χωριό.

Τα αποκριάτικα δρώμενα έχουν τις ρίζες τους στην αρχαία Ελλάδα.

Στα δρώμενα αυτά οι άνθρωποι κάθε ηλικίας μεταμφιέζονται και μασκαρεύονται, ενώ πολλές φορές δημιουργούν τα δικά τους άρματα.

ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ

ΟΙ ΚΑΜΟΥΖΕΛΕΣ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

Στα χωριά της Ρόδου, λοιπόν, της Ρόδου εδώ και πολλά χρόνια την περίοδο της Αποκριάς, γίνονται παρελάσεις και διαγωνισμοί αρμάτων, όπου οι άνθρωποι ντυμένοι καμουζέλες κάνουν τον γύρω του χωριού, διασκεδάζουν, σατιρίζουν και ξεφεύγουν από την καθημερινότητα.

Απόσπασμα από το βιβλίο του Αντώνη Βρατσάλη με τίτλο “ Αποκριές”

“Από πολύ παλιά, μέχρι και την εποχή του μεσοπόλεμου, η Ρόδος ολόκληρη-χωριά μαράσια και πόλη-γλεντούσε και χόρευε πολύ την Αποκριά.

Εχτός από τις οργανωμένες μαρασιώτικες αποκριάτικες χοροεσπερίδες των Συλλόγων του Διαγόρα, της Εργάνης Αθηνάς και της Προόδου Νεοχωρίου, για φιλανθρωπικούς σκοπούς στο Βενετόκλειο και στο Αμαράντειο και ακόμα το μεγάλο επίσημο χορό του Καρναβαλιού- τον Μπάλο ιν Μάσκερα- στο υπερπολυτελές Αλμπέργκο ντελλε Ρόζε, όπου η ροδίτικη αριστοκρατία και οι κυβερνητικοί στρατιωτικοί και πολιτικοί αξιωματούχοι ξεφάντωναν μέχρι πρωίας με καρναβαλιστικές στολές, πανάκριβες τουαλέτες και μικρές χρωματιστές μάσκες, χορεύοντας στους ήχους της περίφημης ορχήστρας των μαέστρων Αλμπεργκιέτι και Βένγκους, ο πολύς κόσμος, μικροί και μεγάλοι ντυμένοι καμουζέλες γιόρταζαν πολύ τις αποκριάτικες μέρες.

Προπαντός την τελευταία βδομάδα της Αποκριάς πολύ τη χαιρόντουσαν τα μαρασιώτικα σπίτια. Ιδιαίτερα οι γυναίκες τις τελευταίες βραδιές της Τυρινής, διώχναν τη σοβαρότητα της καθημερινότητας και μασκαρεμένες με αταίριαστα και παρδαλά παλιόρουχα, μουζωμένες ή μουρωμένες με κάλτσες και με καμπούρα στη ράχη ξεπόρτιζαν νυχτιάτικα παρέες-παρέες και βαρούσαν με μπαστούνια τις πόρτες των σπιτιών και πειράζαν στα σοκάκια τους περαστικούς.

Έτσι βρίσκαν την ευκαιρία κι αυτές, μια φορά το χρόνο, αγνώριστες όπως ήταν, να κοροϊδέψουν όλα τα χούγια και τα κουσούρια των αντρών και με τολμηρές χειρονομίες και τσαλίμια κρατώντας γδόχερα και σκορδοστούμπια περίπαιζαν τους αρσενικούς και τον ανδρισμό τους.

Στο Νιοχώρι, το αποκορύφωμα της Αποκριάς ήταν το απόγευμα της τελευταίας Κυριακής, όταν οι ωραίες και παρδαλές καμουζέλες γυρόφερναν τα καλντερίμια, σκορπίζοντας το γέλιο με τα καμώματά τους, αλλά και τον ψευτοφόβο που προκαλούσαν στα κοριτσόπουλα που παρακολουθούσαν στις ξώπορτες ή ακουμπισμένα στα πρεβάζια των παραθύρων, τους κατάμαυρους από την μουζούρα των τσουκαλιών αράπηδες, τους αρκουδάνθρωπους με τις προβιές, τις γαϊδουροκέφαλες μουσκάρες και τις τερατώδεις αγριομουτσούνες.

Το Νιοχώρι όμως φημιζόταν ακόμα για τις σπαρταριστές παραστάσεις που σκάρωναν γνωστοί γλετζέδες και για τους λαϊκούς χορούς στα σταυροδρόμια και τις πλατειούλες, όπως το γαϊτανάκι στο ρυθμό του βαλς και της μαζούρκας και τον Αρκουδιάρικο χορό με την αλυσοδεμένη καμουζέλα-αρκούδα να χοροπηδά στους χτύπους του τσιγγάνικου ντεφιού”.

“...Τη μεγαλύτερη κίνηση την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς, απ’ όπου έπρεπε να περάσουν σαν σε παρέλαση όλες οι καμουζέλες που κατέβαιναν από τα Πάνω Μαράσια, είχε ο δρόμος της Καμάρας. Περνώντας από τους καφενέδες γεμάτους παρέες που κουτσόπιναν και αστειεύουνταν, ομάδες κανταδόρων με κιθάρες και μαντολίνα, υμνούσαν τις ομορφάδες της Ραμόνας και τις τσαχπινιές της Ριρίκας και μακάριζαν τους έρωτες του ξελογιασμένου Μπάρμπα Γιάννη του Κανατά.

Εμφανίζονταν κι ο γνωστός τσαγκάρης, τραγουδιστής, κιθαρίστας και θεατρίνος Γιάβας κάμνοντας το Σαρλώ με το καλαμένιο μπαστουνάκι και το κωμικό περπάτημα. Κι ο κόσμος ξεσπούσε στα γέλια με τα καμώματα του Γιάβα που σταματούσε τα’ αυτοκίνητα για να ξύσει τη φαγούρα της ράχης του στο μπροστινό καπό της μηχανής”.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

- “...Κατέβαιναν κι από τα Τριάντα οι γνωστοί Τριαντενοί γαλατάδες καβάλλα στα ποδήλατα, μασκαρεμένοι με μακριά βαμμένα μαύρα σώβρακα, φανέλλες και κουκούλες σαν διαβόλοι με κέρατα και μακριά ουρά και φοβερίζουν τα παιδιά και τις γυναίκες, χτυπώντας αστεία τα κεφάλια όλων με φουσκωμένες βοδινές κατρουλόφουσκες.
- Οι Σμυρνιοί του Νιοχωριού είχαν κι αυτοί τον γουστόζικο τύπο τους, τον Ματαίο Ντιλέρνια τον μπογιατζή που γινόταν “κουδουνάτος” και ντύνουντα βυζανιάρικο μωρό με άσπρη δαντελένια σκούφια, σαλιαρίστρα, με μια μπουκάλα ούζο για μπιμπερό στο στόμα, μέσα σε μωρουδιακό καρτσάκι που τόσερνε μια τριχωτή νταρντάνα μουστακαλού νταντά που βασανίζουντα ν’ αλλάξει τις πάνες και το μουσκεμένο βρακάκι-σωβράκα του μικρομέγαλου μωρού που τσίριζε.
- Ωστόσο η παλιά Αποκριά στην κατοχική περίοδο είχε και την εθνική της διάσταση. Με την ευκαιρία του μασκαρέματος πολλοί τολμηροί νέοι, στα χωριά και μέσα στην πόλη, παρά την παρακολούθηση των καραμπινιέρων, αψηφώντας τους, ντυνότουσαν φουστανελάδες σαν ήρωες του 21 και τα σχολιαρόπαιδα σαν τα ευζωνάκια της Αγιάς Σοφιάς πούλεγε το σχολικό τους τραγουδάκι. Έτσι ντυμένος Έλληνας φουστανελάς με τη κουμπούρα στο σελάχι και το γιαταγάνι ζωσμένο στη μέση εμφανίζονται το λεβεντοπαλικάρο ο Γιάννης Καλλιγιάς, ο καλαϊτζής πούταν το πιο δυνατό παλικάρι της εποχής του και γύριζε επιδεικτικά όλα τα μαράσια. Κι ο κόσμος καμάρωνε την παλικαροσύνη του και τον χειροκροτούσε.
- Όλες αυτές οι καμουζέλες τραβούσαν για το τέρμα του δρόμου της Καμάρας του Νιοχωριού έξω από το σπίτι του Σταυρή του Σταυρινίδη στον Πάνω Γιαλό όπου γινόταν πανδαιμόνιο κεφιού. Εκεί μικροί- μεγάλοι αλληλομπουκώνονταν χαρτοπόλεμο, γεμίζουν τα μαλλιά, τα στήθια κι οι πλάτες των κοριτσιών χρωματιστά χαρτάκια που κατεβαίνουν ενοχλητικά μέχρι τα βρακιά και αλληλοδένουνταν με πολύχρωμες κορδέλες σερπαντίνες.
- Ξημερώματα καθαρή Δευτέρα, ο δρόμος της καμάρας κι η γειτονιά του Πάνω Γιαλού έμοιαζε πολύχρωμο μωσαϊκό από τον χαρτοπόλεμο. Κι οι παλιοί νιοχωρίτες κι οι μαρασιώτες θυμούνται ακόμα με νοσταλγία την γλυκειά αγύριστη εποχή της νιότης με τους ανοιχτόκαρδους εκείνους γλεντζέδες που χάριζαν τη χαρά και ομόρφαιναν με τις καμουζέλες τις παλιές αξέχαστες Αποκριές”.
- Πηγή: Δημόσια Βιβλιοθήκη Ρόδου